

Παρατηρήσεις Δικτύου για τα Δικαιώματα του Παιδιού στο πλαίσιο της ανοιχτής διαβούλευσης για το νομοσχέδιο “Αναβάθμιση του σχολείου και άλλες διατάξεις”

- Γενικό σχόλιο:

Το νομοσχέδιο περιλαμβάνει διατάξεις που η ύπαρξη και εφαρμογή τους δημιουργεί κίνδυνο να ενισχυθεί ο σχολικός αποκλεισμός και να αποδυναμωθεί η δημόσια εκπαίδευση. Το νέο νομοσχέδιο οξύνει τις ανισότητες σε μια περίοδο ύφεσης και πολλαπλών αποκλεισμών. Η έμφαση στις εξετάσεις κι ένα λύκειο που στηρίζεται σε αυτές, τα πρότυπα σχολεία και ο τρόπος εισαγωγής σε αυτά, η αύξηση της βάσης, ο ηλικιακός ασφυκτικός περιορισμός για εγγραφή στα ΕΠΑΛ, η αύξηση του αριθμού των μαθητών στην τάξη ακόμα και στο νηπιαγωγείο, ο ελάχιστος αριθμός για τη λειτουργία τάξης (20 παιδιά) που συνεπάγεται την αναγκαστική μετακίνηση των μαθητών του περισσεύουν σε πιο μακρινά σχολεία, επιτείνουν τις κοινωνικές ανισότητες και αποτελούν εμπόδια για τις ασθενέστερες οικονομικά οικογένειες, καθώς και για τα παιδιά Ρομά και μεταναστευτικής και προσφυγικής προέλευσης.

Όλα τα παραπάνω αντιτίθενται και ουσιαστικά παραβιάζουν τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και συγκεκριμένα το δικαίωμα στην ισότιμη συμμετοχή στην εκπαίδευση.

Σχόλια κατ' άρθρο:

- **Άρθρο 1:** Τα εργαστήρια δεξιοτήτων στα νηπιαγωγεία εξυπηρετούν τη φιλοσοφία που διαπνέει τη συγκεκριμένη βαθμίδα εκπαίδευσης. Η Πληροφορική, η Φυσική Αγωγή και οι Φυσικές Επιστήμες περιλαμβάνονται ήδη στο διαθεματικό πρόγραμμα σπουδών του νηπιαγωγείου και εντάσσονται στο γενικότερο σχεδιασμό δραστηριοτήτων. Αυτό που απουσιάζει είναι η κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή. Νηπιαγωγεία χωρίς σύνδεση στο διαδίκτυο, με μόνο υπολογιστή αυτόν της νηπιαγωγού ήδη παρωχημένης τεχνολογίας, με τι είδους πληροφορική θα ασχοληθούν;

Θα πρέπει να δοθεί προσοχή ώστε τα εργαστήρια δεξιοτήτων να αναπτυχθούν ολόπλευρα μέσα από δημιουργικές δραστηριότητες, βιωματικές μεθόδους, παιχνίδια και όχι μέσα από ένα αυστηρό τεχνοκρατικό πρόγραμμα που θα κατακερματίζει τη γνώση και θα αγνοεί τις ψυχοσωματικές ανάγκες των νηπίων.

Θετική είναι η εισαγωγή σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης των ενοτήτων που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, τον αλληλοσεβασμό, τον εθελοντισμό. Κι εδώ όμως το σημαντικό είναι με τι τρόπο θα προσεγγιστούν οι θεματικές αυτές, ποια θα είναι η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, και, κυρίως η αποδέσμευσή τους από μία στείρα βαθμολόγηση των μαθητών/τριών, κάτι απολύτως αντίθετο με το περιεχόμενο και τη φύση τους: οι δεξιότητες καλλιεργούνται, δεν αποστηθίζονται.

- **Άρθρο 2:** Η εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο μπορεί υπό προϋποθέσεις να είναι θετική: Ο/η εκπαιδευτικός που θα αναλάβει είναι αναγκαίο να έχει επιμορφωθεί επί μακρόν στην παιδαγωγική και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της νηπιακής ηλικίας και να συν-ενεργεί με τον/την νηπιαγωγό της τάξης, ώστε να

μην διαταράσσεται η οργάνωση της καθημερινότητας, ιδιαίτερα σημαντική σε αυτή την ηλικία.

- **Άρθρο 4:** Η θέσπιση περισσότερων εξετάσεων στη μέση εκπαίδευση μετατρέπει και πάλι το σχολείο σε εξεταστικό κέντρο. Αυξάνοντας τα γραπτά εξεταζόμενα μαθήματα σε όλες τις τάξεις του Γυμνασίου (σχεδόν διπλασιάζονται από 12 σε 21) ουσιαστικά θυσιάζεται πολύτιμος διδακτικός χρόνος στη διεξαγωγή ενδοσχολικών και απολυτήριων εξετάσεων και η μάθηση μετατρέπεται σε απομνημόνευση και άγρα βαθμών.
- **Άρθρο 5:** Η αναγραφή του χαρακτηρισμού διαγωγής του μαθητή στους τίτλους σπουδών έρχεται σε αντίθεση με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (αρ. 28, παρ. 2). Δεν αποτελεί κατάλληλο μέτρο σχολικής πειθαρχίας, καθώς ουσιαστικά θίγει την αξιοπρέπεια του παιδιού και αντιβαίνει σε όσα η σύγχρονη παιδαγωγική και ψυχολογία διδάσκουν. Πρόκειται για ένα τιμωρητικό μέτρο το οποίο ουδόλως υποστηρίζει το παιδί να βελτιωθεί. Αντιθέτως, η πρακτική της αναγραφής της διαγωγής στιγματίζει το παιδί και μπορεί να αποτελέσει έναυσμα για περιθωριοποίηση και bullying.
- **Άρθρο 7:** Είναι σημαντικό να σημειωθεί η απογοήτευση που προκύπτει από την αντικατάσταση της Κοινωνιολογίας με τα Λατινικά στις εισαγωγικές για τους μαθητές-υποψήφιους της Ομάδας Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών. Μια νεκρή γλώσσα αντικαθιστά μια ζωντανή επιστήμη. Ενώ από τη μια το υπό διαβούλευση νομοσχέδιο δίνει χώρο σε δεξιότητες που άπτονται των κοινωνικών επιστημών στις νέες θεματικές ενότητες (ανθρώπινα δικαιώματα, αλληλοσεβασμός, εθελοντισμός) (βλ. άρθρο 1), από την άλλη αφαιρεί τη ζώσα θεωρία για την ερμηνεία της κοινωνικής πραγματικότητας και της κοινωνικής συμπεριφοράς ως προαπαιτούμενο για την εισαγωγή σε μια σειρά πανεπιστημιακών σχολών. Επιπλέον, αφαιρείται μια ύλη περισσότερο οικεία σε όλους τους μαθητές και αντικαθίσταται από τα ανοίκια για παιδιά λατινικά.

Η αντικατάσταση αυτή θα αναγκάσει παιδιά και γονείς σε επιπλέον ενίσχυση φροντιστηριακών μαθημάτων στο ανοίκειο μάθημα των Λατινικών, φέρνοντας σε δυσμενή θέση ιδιαίτερα τις οικογένειες που είναι οικονομικά ασθενέστερες.

- **Άρθρο 9:** Με την Τράπεζα Θεμάτων σε όλο το Λύκειο καθίσταται ανατιολόγητα πολύ δύσκολη η διαδικασία προαγωγής και απόλυσης των μαθητών, ενώ τονώνεται κατ' αυτόν τον τρόπο η ανάγκη για φροντιστηριακή υποστήριξη, κάτι που πάλι αναμένεται να φέρει σε δυσμενή θέση ιδιαίτερα τις οικογένειες που είναι οικονομικά ασθενέστερες.
- **Άρθρο 10:** Με τη διάταξη αυτή ελλοχεύει κίνδυνος τα πρότυπα και πειραματικά σχολεία να αποτελέσουν τελικά παράγοντα ανισοτήτων και υποβάθμισης της δημόσιας εκπαίδευσης στο σύνολό της, επιτελώντας στην πράξη αντίθετο σκοπό από αυτόν που επιδιώκεται. Η δημιουργία σχολείων δύο ταχυτήτων δεν εξυπηρετεί τον σκοπό για μια ισχυρή καθολική, δημόσια και δωρεάν παιδεία. Ένας σύγχρονος και

ορθός εκπαιδευτικός σχεδιασμός θα έπρεπε να αποβλέπει στην προαγωγή της καινοτομίας από όλα τα δημόσια σχολεία και όχι μόνο από μερικά.

- **Άρθρο 38:** Η θεσμοθέτηση του εκπαιδευτικού εμπιστοσύνης στο δημοτικό σχολείο ενδέχεται να δημιουργήσει περισσότερα προβλήματα από αυτά που επιδιώκει να επιλύσει. Ο μαθητής εμπιστεύεται τον δάσκαλό του, γιατί αυτός γνωρίζει καλύτερα τις πραγματικές του ανάγκες. Δεν είναι πιθανό να ζητήσει βοήθεια και να εμπιστευτεί το πρόβλημά του σε έναν άλλο δάσκαλο, ειδικά εφόσον δεν τον γνωρίζει καλά και δεν έχει μαζί του καθημερινή επαφή και συναλλαγή.

Πραγματική και επιτακτική ανάγκη των σχολείων κάθε βαθμίδας είναι η παγίωση της θέσης του σχολικού ψυχολόγου, ο οποίος θα βρίσκεται σε συνεχή επαφή με τη σχολική κοινότητα (δηλαδή τα παιδιά, τους γονείς, τους εκπαιδευτικούς) και σε συνεργασία με αυτούς θα επιλύουν τα προβλήματα που προκύπτουν και θα διοργανώνουν στοχευμένες ενημερώσεις και σεμινάρια για την προαγωγή της ψυχικής υγείας.

- **Άρθρο 49:**
Η αύξηση από 22 σε 24 μαθητές ανά τμήμα (με δυνατότητα να φτάσουν ακόμα και 27) δεν είναι λειτουργική και θα έχει ως αποτέλεσμα την υποβάθμιση της διδασκαλίας. Η σύγχρονη παιδαγωγική έχει δείξει ότι δεν είναι αποτελεσματική η διδασκαλία σε μεγάλο αριθμό μαθητών, μάλιστα ο αριθμός των μαθητών που θεωρείται ιδανικός από τη διεθνή εμπειρία είναι μικρότερος των 20.

Είναι προφανές ότι όσο αυξάνεται ο αριθμός των μαθητών/τριών ανά τμήμα, τόσο μειώνεται και ο χρόνος για τον/ την κάθε μαθητή/τρια: Αν διαιρέσει κανείς τα 45' - 50' της διδακτικής ώρας δια του 27, αφού αφαιρέσει τον χρόνο που χρειάζεται ο/η εκπαιδευτικός, πόσος χρόνος αντιστοιχεί σε κάθε παιδί για να εκφράσει και να λύσει τις απορίες του, να ακουστεί, να ανακοινώσει τις εργασίες του, να λάβει μέρος σε μια συζήτηση, να συνεργαστεί...

Μειώνεται η δυνατότητα εφαρμογής τόσο της εξατομικευμένης, όσο και της διαφοροποιημένης διδασκαλίας. Ο εκπαιδευτικός θα εξαναγκάζεται να καταφεύγει σε ένα μάλλον δασκαλοκεντρικό μοντέλο κάνοντας παράδοση από καθέδρας και εξετάζοντας φωτοτυπημένες ασκήσεις, κάτι που ευνοεί τα παιδιά από τα ευνοημένα περιβάλλοντα και θέτει στο περιθώριο παιδιά που προέρχονται από ασθενέστερες κοινωνικοοικονομικά οικογένειες. Η ενεργή συμμετοχή των παιδιών εκ των πραγμάτων περιορίζεται, επομένως και το δικαίωμά τους στην ελευθερία της έκφρασης.

Επιπλέον, θέτοντας το κατώτατο όριο των 20 παιδιών για να λειτουργήσει ένα τμήμα, ας δούμε τι θα συμβεί αν σε μια τάξη σχολείου είναι εγγεγραμμένα 45 παιδιά. Μέχρι τώρα η τάξη χωριζόταν σε 2 τμήματα. Ακολουθώντας τις διατάξεις του παρόντος νομοσχεδίου, δημιουργείται ένα τμήμα των 27 και απομένουν 18 παιδιά να αναζητούν άλλα σχολεία για φοίτηση. Πέρα από την ταλαιπωρία λόγω της καθημερινής μετακίνησης, το παιδί χάνει το περιβάλλον στο οποίο έχει ήδη εγκλιματισθεί.

Και μια παρατήρηση: η αύξηση του αριθμού των μαθητών/τριών ανά τμήμα, και μάλιστα σε αίθουσες περιορισμένου χώρου, εν μέσω πανδημίας, θέτει επιπλέον το ζήτημα του κινδύνου για τη δημόσια υγεία.

- **Άρθρο 51:** Με τη θέσπιση ως ανώτατου ορίου ηλικίας τα 17 έτη για εγγραφή στα ΕΠΑΛ, κλείνει ασφυκτικά η κύρια δίοδος στη γνώση και κατάρτιση για νέους ανθρώπους μέσω της δημόσιας εκπαίδευσης. Επιπλέον ορθώνονται φραγμοί στην Επαγγελματική Εκπαίδευση με το ηλικιακό όριο και τον αποκλεισμό της επαναφοίτησης αποφοίτων λυκείου.

Η αιτιολόγηση αυτής της διάταξης αναφέρει (αιτιολογική έκθεση) «καθορίζεται μέγιστο ηλικιακό όριο για την εγγραφή στα ημερήσια ΕΠΑ.Λ., με σκοπό την αποτελεσματικότερη πρόληψη φαινομένων ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού, τα οποία παρατηρούνται ιδίως μεταξύ ενηλίκων και ανηλίκων μαθητών. Παράλληλα επιχειρείται η σταδιακή αποσυμφόρηση από σκοπιάς μαθητικού δυναμικού, των ημερήσιων ΕΠΑ.Λ., με γνώμονα τη συνολική βελτίωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας δια του εξορθολογισμού της αριθμητικής σχέσης εκπαιδευτικού και μαθητή». Όμως τα σύγχρονα πορίσματα της ψυχολογίας και της κοινωνιολογίας μας δείχνουν ότι η βία εδράζεται στην απουσία εκπαίδευσης και υποστήριξης των νέων, και όχι στη συνύπαρξη διαφορετικών ηλικιών σε ένα πλαίσιο εκπαίδευσης. Η βία εδράζεται στην απαξίωση και απόρριψη εκείνων που προσπαθούν σε μεγαλύτερη ηλικία να ενταχθούν, να εκπαιδευτούν και να αποκτήσουν στόχους.

Το ζήτημα του μεγάλου πλήθους των μαθητών που έχουν ανάγκη επαγγελματικής λυκειακής εκπαίδευσης επιλύεται με τη δημιουργία περισσότερων τμημάτων και ειδικοτήτων και με την πρόσληψη εκπαιδευτικών και όχι με τη θεσμοθέτηση αυστηρών ηλικιακών ορίων.

Το συγκεκριμένο άρθρο έρχεται σε αντίθεση με την Οικουμενική διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η οποία ανάμεσα στα άλλα ορίζει ότι *κάθε άτομο έχει το δικαίωμα στην εκπαίδευση. Η εκπαίδευση πρέπει να παρέχεται δωρεάν τουλάχιστον στη στοιχειώδη και βασική βαθμίδα της. Η στοιχειώδης εκπαίδευση πρέπει να είναι υποχρεωτική. Η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση πρέπει να εξασφαλίζεται για όλους, ενώ η ανώτατη εκπαίδευση πρέπει να είναι εξίσου προσιτή σε όλους ανάλογα με τις ικανότητές τους* (άρθρο 26).